

Tento text slúži výlučne ako dokumentačný nástroj a nemá žiadny právny účinok. Inštitúcie Únie nenesú nijakú zodpovednosť za jeho obsah. Autentické verzie príslušných aktov vrátane ich preambúl sú tie, ktoré boli uverejnené v Úradnom vestníku Európskej únie a ktoré sú dostupné na portáli EUR-Lex. Tieto úradné znenia sú priamo dostupné prostredníctvom odkazov v tomto dokumente

► **B**

SMERNICA RADY 96/67/ES

z 15. októbra 1996

o prístupe k trhu služieb pozemnej obsluhy na letiskách spoločenstva

(Ú. v. ES L 272, 25.10.1996, s. 36)

Zmenené a doplnené:

		Úradný vestník		
		Č.	Strana	Dátum
► <u>M1</u>	Nariadenie európskeho parlamentu a rady (ES) č. 1882/2003 z 29. septembra 2003	L 284	1	31.10.2003
► <u>M2</u>	Rozhodnutie európskeho parlamentu a rady (EÚ) 2024/1254 z 24. apríla 2024	L 1254	1	30.4.2024

▼B**SMERNICA RADY 96/67/ES****z 15. októbra 1996****o prístupe k trhu služieb pozemnej obsluhy na letiskách
spoločenstva***Článok 1***Rozsah pôsobnosti**

1. Táto smernica sa vzťahuje na každé letisko umiestnené na území členského štátu, pre ktoré platia ustanovenia zmluvy a ktoré je otvorené pre komerčnú dopravu za nasledovných okolností:

- a) Ustanovenia článku 7 ods. 1 týkajúce sa služieb pozemnej obsluhy iných, než sú služby uvedené v článku 7 ods. 2, platia pre každé letisko bez ohľadu na objem prepravy od 1. januára 1998.
- b) Ustanovenia týkajúce sa kategórií služieb pozemnej obsluhy uvedené v článku 7 ods. 2 platia od 1. januára 1998 pre letiská, na ktorých nie je ročná preprava nižšia než 1 milión cestujúcich alebo 25 000 ton nákladu.
- c) Ustanovenia týkajúce sa kategórií služieb pozemnej obsluhy uvedené v článku 6, platia od 1. januára 1999 pre letiská:
 - na ktorých nie je ročná preprava nižšia než 3 milióny cestujúcich alebo 75 000 ton nákladu;
 - na ktorých nebola preprava nižšia než 2 milióny cestujúcich alebo 50 000 ton nákladu v priebehu šesťmesačného obdobia pred 1. aprílom alebo 1. októbrom predchádzajúceho roku.

2. Bez toho, aby bol dotknutý odsek 1, ustanovenia tejto smernice platia od 1. januára 2001 pre každé letisko umiestnené na území členského štátu, pre ktoré platia ustanovenia zmluvy, a ktoré je otvorené komerčnej doprave, na ktorom nie je ročná preprava nižšia než 2 milióny cestujúcich alebo 50 000 ton nákladu.

3. Ak letisko dosahuje v nákladnej preprave hranicu uvedenú v tomto článku bez toho, aby dosiahlo hranicu stanovenú pre prepravu cestujúcich, ustanovenia tejto smernice neplatia pre kategórie služieb pozemnej obsluhy vyhradených výlučne pre cestujúcich.

▼M2**▼B**

5. Uplatňovanie tejto smernice na Gibraltárske letisko sa nedotýka príslušnej právnej pozície Španielskeho kráľovstva a Spojeného Kráľovstva s ohľadom na spor o zvrchovanosť nad územím, na ktorom sa nachádza letisko.

6. Uplatňovanie ustanovení tejto smernice na Gibraltárske letisko sa odkladá až do nadobudnutia účinnosti opatrení v spoločnom vyhlásení prijatom Ministrami zahraničných vecí Španielskeho kráľovstva a Spojeného kráľovstva 2. decembra 1987. Vlády Španielska a Spojeného kráľovstva o tom informujú Radu.

▼B*Článok 2***Definície**

Na účely tejto smernice:

- a) „letisko“ znamená akúkoľvek pozemnú plochu špeciálne upravenú na pristávanie, odlet a manévrovanie lietadla, vrátane doplnkových zariadení, ktoré môžu tieto činnosti zahŕňať z hľadiska požiadaviek leteckej prepravy a služieb, vrátane zariadení potrebných na pomoc komerčným leteckým službám;
- b) „systém letísk“ znamená dve alebo viaceré letiská zoskupené tak, že obsluhujú jedno mesto alebo aglomeráciu, tak ako je to uvedené v prílohe II k nariadeniu Rady (EHS) č. 2408/92 z 23. júla 1992 o prístupe leteckých dopravcov spoločenstva k leteckým linkám v rámci spoločenstva.
- c) „riadiaci orgán letiska“ znamená orgán, ktorý v spojení s inými činnosťami alebo bez toho, čo môže byť, má podľa vnútroštátnych právnych predpisov za cieľ správu a riadenie infraštruktúry letiska a koordináciu a kontrolu činností rôznych prevádzkovateľov na príslušnom letisku alebo v systéme letísk;
- d) „užívateľ letiska“ znamená každú fyzickú alebo právnickú osobu zodpovednú za prepravu cestujúcich, pošty a/alebo nákladu leteckou dopravou z príslušného letiska alebo na príslušné letisko;
- e) „pozemná obsluha“ znamená služby poskytované užívateľom letiska na letiskách tak, ako je uvedené v prílohe;
- f) „self-handling“ znamená situáciu, v ktorej užívateľ letiska sám pre seba zabezpečuje jednu alebo viaceré kategórie služieb pozemnej obsluhy a neuzatvára žiadnu zmluvu akéhokoľvek charakteru s tretou stranou na poskytovanie takých služieb; pre účely tejto definície sa sami osebe užívatelia letiska nepovažujú za tretiu stranu keď:
 - jeden subjekt má väčšinový podiel v druhom subjekte; alebo
 - jeden a ten istý subjekt má väčšinový podiel v každom z nich;
- g) „dodávateľ služieb pozemnej obsluhy“ znamená akúkoľvek fyzickú alebo právnickú osobu poskytujúcu tretím stranám jednu alebo viaceré kategórie pozemnej obsluhy.

*Článok 3***Riadiaci orgán letiska**

1. Keď nie je letisko alebo systém letísk riadený alebo prevádzkovaný jedným orgánom ale niekoľkými samostatnými orgánmi, pre účely tejto smernice sa každý z týchto orgánov považuje za časť riadiaceho orgánu letiska.
2. Podobne, keď je ustanovený jeden riadiaci orgán pre niekoľko letísk alebo systémov letísk, pre účely tejto smernice sa každé z týchto letísk alebo systémov letísk považuje za samostatné.
3. Ak riadiace orgány letísk podliehajú dozoru alebo kontrole vnútroštátneho verejného orgánu, tento orgán je povinný zabezpečiť uplatňovanie tejto smernice v súvislosti s právnymi záväzkami, ktoré sú naňho prenesené.

▼ B*Článok 4***Oddelenie účtov**

1. Keď riadiaci orgán letiska, užívateľ letiska alebo dodávateľ služieb pozemnej obsluhy zabezpečuje služby pozemnej obsluhy, musia mať prísne oddelené účty týkajúce sa činností pozemnej obsluhy od účtov ich iných činností, v súlade s bežnou obchodnou praxou.
2. Nezávislý kontrolór menovaný členským štátom kontroluje, či je toto oddelenie účtov vykonané.

Kontrolór tiež kontroluje absenciu finančných tokov medzi činnosťou riadiaceho orgánu týkajúcou sa jeho úlohy ako letiskového úradu a jeho činnosťami týkajúcimi sa pozemnej obsluhy.

*Článok 5***Výbor užívateľov letiska**

1. Najneskôr dvanásť mesiacov potom, čo táto smernica nadobudla účinnosť, členské štáty zabezpečia, aby pre každé príslušné letisko bol zriadený výbor zložený zo zástupcov užívateľov letiska alebo z organizácií zastupujúcich užívateľov letiska.
2. Všetci užívatelia letiska majú právo účasti v tomto výbore, alebo ak si to želajú, majú právo byť v ňom zastúpení organizáciou ustanovenou na tento účel.

*Článok 6***Pozemná obsluha pre tretie strany**

1. Členské štáty prijímú nevyhnutné opatrenia v súlade s ustanoveniami článku 1 na to, aby zabezpečili voľný prístup dodávateľov služieb pozemnej obsluhy na trh služieb poskytovaných tretím stranám.

Členské štáty majú právo požadovať, aby dodávatelia služieb pozemnej obsluhy boli usadení v spoločenstve.

2. Členské štáty môžu obmedziť počet dodávateľov oprávnených poskytovať nasledovné kategórie služieb pozemnej obsluhy:

- obsluha batožiny,
- obsluha rampy,
- obsluha paliva a oleja,
- obsluha nákladu a pošty pokiaľ ide o fyzickú obsluhu nákladu alebo pošty pri príjme, odosielaní, premiestňovaní medzi letiskovým terminálom a lietadlom.

Členské štáty však nesmú obmedziť tento počet na menej než dvoch dodávateľov pre každú kategóriu služieb pozemnej obsluhy.

3. Okrem toho, od 1. januára 2001 aspoň jeden z oprávnených dodávateľov nesmie byť priamo alebo nepriamo kontrolovaný:

- riadiacim orgánom letiska,

▼ B

- akýmkoľvek užívateľom letiska, ktorý prepravil viac než 25 % cestujúcich alebo nákladu zaznamenaných na letisku v priebehu roku predchádzajúceho roku, v ktorom boli dodávatelia vybraní,
- orgánom kontrolovaným alebo kontrolujúcim priamo alebo nepriamo takýto riadiaci orgán alebo ktoréhokoľvek takéhoto užívateľa.

K 1. júlu 2000 môže však členský štát požiadať, aby bol záväzok uvedený v tomto odseku odložený do 31. decembra 2002.

Komisia s pomocou výboru uvedeného v článku 10 preskúma takú žiadosť a môže vzhľadom k vývoju sektora a najmä situácii na letiskách porovnateľných, pokiaľ ide o objem prepravy a charakter, rozhodnúť kladne o uvedenej žiadosti.

4. Keď podľa odseku 2 členské štáty obmedzia počet oprávnených dodávateľov, nesmú brániť užívateľom letiska bez ohľadu na to, ktorá časť letiska je im pridelená, aby vzhľadom na každú kategóriu služieb pozemnej obsluhy podliehajúcej obmedzeniu, si mohli efektívne vybrať aspoň z dvoch dodávateľov služieb pozemnej obsluhy podľa podmienok stanovených v odsekoch 2 a 3.

*Článok 7***Self-handling**

1. Členské štáty prijímú nevyhnutné opatrenia v súlade s ustanoveniami článku 1, aby zabezpečili slobodu self-handlingu.

2. Pri nasledovných kategóriách služieb pozemnej obsluhy:

- obsluha batožiny,
- obsluha rampy,
- obsluha paliva a oleja,
- obsluha nákladu a pošty pokiaľ ide o fyzickú obsluhu nákladu alebo pošty pri príjme, odosielaní, premiestňovaní medzi letiskovým terminálom a lietadlom,

členské štáty môžu však vyhradiť právo self-handlingu minimálne dvom užívateľom letiska za predpokladu, že sú vybraní na základe relevantných, objektívnych, transparentných a nediskriminačných kritérií.

*Článok 8***Centralizované infraštruktúry**

1. Bez ohľadu na uplatňovanie článkov 6 a 7, môžu členské štáty vyhradiť pre riadiaci orgán letiska alebo iný orgán, riadenie centralizovaných infraštruktúr používaných pre poskytovanie služieb pozemnej obsluhy, ktorých zložitosť, náklady alebo environmentálny vplyv neumožňuje delenie alebo duplicitu, ako triedenie batožiny, odmrazovanie, čistenie vody a distribučné palivové systémy. Môžu pre dodávateľov služieb pozemnej obsluhy a self-handlingových užívateľov letiska nariadiť povinné používanie týchto infraštruktúr.

▼ B

2. Členské štáty zabezpečia aby riadenie týchto infraštruktúr bolo transparentné, objektívne a nediskriminačné a najmä aby nebránilo prístupu dodávateľov služieb pozemnej obsluhy alebo self-handlingových užívateľov letiska v rámci limitov uvedených v tejto smernici.

*Článok 9***Výnimky**

1. Ak na letisku špecifické prekážky vznikajúce z kongescie a miery využitia plochy a týkajúce sa použiteľného priestoru alebo kapacity neumožňujú otvoriť trh a/alebo zaviesť self-handling na stupni stanovenom touto smernicou, príslušný členský štát sa môže rozhodnúť:

- a) obmedziť počet dodávateľov pre jednu alebo viac kategórií služieb pozemnej obsluhy, iných než sú kategórie uvedené v článku 6 ods. 2 na celom alebo na časti letiska; v tomto prípade platia ustanovenia článku 6 ods. 2 a 3;
- b) vyhradiť pre jedného dodávateľa jednu alebo viac služieb pozemnej obsluhy uvedených v článku 6 ods. 2;
- c) vyhradiť self-handling pre obmedzený počet užívateľov letiska pre kategórie služieb pozemnej obsluhy, iné než sú kategórie uvedené v článku 7 ods. 2 za predpokladu, že títo užívatelia sú vybraní na základe relevantných, objektívnych, transparentných a nediskriminačných kritérií;
- d) zakázať self-handling alebo ho obmedziť na jedného užívateľa letiska pre kategórie služieb pozemnej obsluhy uvedené v článku 7 ods. 2

2. Všetky výnimky, o ktorých sa rozhodne podľa odseku 1, musia:

- a) špecifikovať kategóriu alebo kategórie služieb pozemnej obsluhy, pre ktoré je výnimka udelená a špecifikovať prekážky týkajúce sa použiteľného priestoru alebo kapacity, ktoré ju oprávňujú;
- b) byť sprevádzané plánom vhodných opatrení na prekonanie prekážok.

Okrem toho výnimky nesmú:

- i) nadmerne poškodzovať ciele tejto smernice;
- ii) dávať podnet k deformácii súťaže medzi dodávateľmi služieb pozemnej obsluhy a/alebo self-handlingovými užívateľmi letiska;
- iii) zasahovať ďalej, než je to nevyhnutné.

3. Členské štáty oznámia Komisii všetky výnimky, ktoré udelili na základe odseku 1 a dôvody, ktoré ich k tomu oprávňujú, aspoň tri mesiace predtým než nadobudnú účinnosť.

Komisia uverejní súhrn rozhodnutí, ktoré boli oznámené, v *Úradnom vestníku Európskych spoločností* a vyzve zainteresované strany, aby predložili svoje pripomienky.

▼ B

4. Komisia dôkladne preskúma rozhodnutia o výnimkách predložené členskými štátmi. V tom zmysle vykoná podrobnú analýzu situácie a preštuduje primerané opatrenia predložené členskými štátom, aby preverila, či údajné prekážky existujú a či je možné otvoriť trh a/alebo zaviesť self-handling na stupni určenom touto smernicou.

5. Po tomto preskúmaní a po porade s príslušným členským štátom Komisia môže schváliť rozhodnutie členského štátu alebo oponovať, ak usúdi, že existencia údajných prekážok nebola dokázaná, alebo že nie sú také vážne, aby oprávňovali výnimku. Po konzultácii s príslušným členským štátom môže Komisia požiadať členský štát, aby doplnil alebo obmedzil rozsah výnimiek na tie časti letiska alebo systému letísk, na ktorých je preukázaná existencia údajných prekážok.

Komisia prijme rozhodnutie najneskôr do troch mesiacov po notifikácii členským štátom a uverejní v *Úradnom vestníku Európskych spoločenských*.

6. Doba trvania výnimiek udelených členským štátom podľa odseku 1 nesmie presiahnuť tri roky, okrem výnimiek udelených podľa odseku 1 písm. b). Najneskôr do troch mesiacov pred uplynutím tejto doby prijme členský štát nové rozhodnutie o každej žiadosti o výnimku, ktoré tiež podlieha postupu stanovenému v tomto článku.

Výnimky uvedené v odseku 1 písm. b) nesmú presiahnuť trvanie dvoch rokov. Členský štát však môže na základe ustanovení odseku 1 požiadať o jednorázové predĺženie tejto doby o dva roky. Komisia za pomoci výboru uvedeného v článku 10 rozhodne o takejto žiadosti.

▼ M1*Článok 10***Poradný výbor**

1. Komisii pomáha výbor.
2. Výbor radí Komisii pri uplatňovaní článku 9.
3. S výborom môže konzultovať aj v iných záležitostiach, týkajúcich sa uplatňovania tejto smernice.
4. V prípade odkazu na tento článok sa budú uplatňovať články 3 a 7 rozhodnutia 1999/468/ES ⁽¹⁾ so zreteľom na ustanovenia jeho článku 8.
5. Výbor schvaľuje svoj rokovací poriadok.

⁽¹⁾ Rozhodnutie Rady 1999/468/ES z 28. júna 1999, ktorým sa ustanovujú postupy pre výkon vykonávacích právomocí zverených Komisii (Ú. v. ES L 184, 17.7.1999, s. 23).

Článok 11

Výber dodávateľov

1. Členské štáty prijímú nevyhnutné opatrenia na organizáciu výberového konania dodávateľov oprávnených zabezpečovať služby pozemnej obsluhy na letiskách v prípadoch, keď je ich počet obmedzený podľa článku 6 ods. 2 alebo článku 9. Tento postup musí dodržať nasledovné zásady:

a) V prípadoch keď členské štáty požadujú od dodávateľov služieb pozemnej obsluhy splnenie štandardných podmienok alebo technických špecifikácií, tieto podmienky alebo špecifikácie musia byť stanovené po konzultácii s výborom užívateľov letiska. Výberové kritériá stanovené v štandardných podmienkach alebo technických špecifikáciách musia byť relevantné, objektívne, transparentné a nediskriminačné.

Členský štát môže po oznámení Komisii medzi štandardné podmienky alebo technické špecifikácie, ktoré musia dodávatelia služieb pozemnej obsluhy splniť, zahrnúť záväzok služby vo verejnom záujme vzhľadom na letiská obsluhujúce okrajové alebo rozvojové regióny, ktoré sú časťou jeho územia, nie sú z komerčného hľadiska dôležité, ale sú životne dôležité pre príslušný členský štát.

b) Výzva na predkladanie ponúk musí byť oznámená a uverejnená v *Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev*, na ktorú môže odpovedať ktorýkoľvek zainteresovaný dodávateľ služieb pozemnej obsluhy.

c) Dodávateľov služieb pozemnej obsluhy vyberie:

i) po konzultácii s výborom užívateľov letiska riadiaci orgán letiska za predpokladu, že tento orgán:

- neposkytuje podobné služby pozemnej obsluhy; a
- priamo alebo nepriamo nekontroluje podnik, ktorý takého služby poskytuje; a
- nemá účasť v žiadnom takom podniku;

ii) vo všetkých ostatných prípadoch príslušné orgány členských štátov, ktoré sú nezávislé od riadiaceho orgánu príslušného letiska a ktoré predtým konzultovali s výborom užívateľov letiska a uvedeným riadiacim orgánom.

d) Dodávatelia služieb pozemnej obsluhy sa vyberú na dobu maximálne sedem rokov.

e) Keď dodávateľ služieb pozemnej obsluhy skončí so svojou činnosťou pred koncom doby, na ktorú bol vybraný, bude nahradený na základe rovnakého postupu.

▼B

2. Keď je počet dodávateľov služieb pozemnej obsluhy obmedzený v súlade s článkom 6 ods. 2 alebo článkom 9, riadiaci orgán letiska si môže sám zabezpečiť služby pozemnej obsluhy bez toho, aby sa podrobil výberovému postupu stanovenému v odseku 1. Podobne môže tento orgán, bez toho, aby prebehol uvedený postup, opraviť podnik na poskytovanie služieb pozemnej obsluhy na príslušnom letisku:

- ak kontroluje tento podnik priamo alebo nepriamo; alebo
- ak podnik kontroluje tento orgán priamo alebo nepriamo.

3. Riadiaci orgán letiska informuje výbor užívateľov letiska o rozhodnutí, ktoré bolo prijaté podľa tohto článku.

*Článok 12***Ostrovne letiská**

V súvislosti s výberom dodávateľov služieb pozemnej obsluhy na letiskách, ako je uvedené v článku 11, členský štát môže rozšíriť záväzok služieb vo verejnom záujme na iné letiská v tomto členskom štáte za predpokladu, že:

- tieto letiská sú umiestnené na ostrovoch v tom istom geografickom regióne; a
- na každom z takých letísk je objem prepravy minimálne 100 000 cestujúcich za rok; a
- také rozšírenie schváli Komisia za pomoci výboru uvedeného v článku 10.

*Článok 13***Konzultácie**

Členské štáty dbajú na to, aby sa zabezpečil povinný konzultačný postup medzi riadiacim orgánom letiska, výborom užívateľov letiska a podnikmi poskytujúcimi služby pozemnej obsluhy. Tieto konzultácie musia okrem iného pokrývať ceny za tie služby pozemnej obsluhy, pre ktoré bola udelená výnimka podľa článku 9 ods. 1 písm. b) a organizácie zabezpečovania týchto služieb. Také konzultácie sa uskutočnia aspoň raz za rok.

*Článok 14***Schválenie**

1. Členské štáty môžu činnosť dodávateľa služieb pozemnej obsluhy alebo self-handlingu užívateľa letiska podmieniť získaním schválenia, ktoré udelí verejný orgán nezávislý od riadiaceho orgánu letiska.

Kritériá takého schválenia sa musia týkať zdravého finančného stavu a dostatočného poistného krytia, ochrany a bezpečnosti zariadení, lietadiel, vybavenia a osôb, ako aj ochrany životného prostredia a zhodu s relevantnými sociálnymi právnymi predpismi.

Kritériá musia dodržiavať nasledovné zásady:

- a) musia sa uplatňovať nediskriminačným spôsobom na rôznych dodávateľov služieb pozemnej obsluhy;

▼B

- b) musia sa vzťahovať k stanovenému cieľu;
- c) nesmú v praxi znížiť prístup na trh alebo slobodu self-handlingu na úroveň nižšiu, než je úroveň zabezpečená touto smernicou.

Tieto kritériá sú dostupné verejnosti a dodávateľ služieb pozemnej obsluhy alebo self-handlingový užívateľ letiska je vopred informovaný o postupe týkajúcom sa získania schválenia.

2. Schválenie sa môže zamietnuť alebo odňať len vtedy, ak dodávateľ služieb pozemnej obsluhy alebo self-handlingový užívateľ letiska nespĺňa z dôvodov, ktoré sám spôsobil, kritériá uvedené v odseku 1.

Dôvody pre zamietnutie alebo odňatie sa musia oznámiť príslušnému dodávateľovi alebo užívateľovi a riadiacemu orgánu letiska.

*Článok 15***Pravidlá uplatňovania**

Členský štát môže v prípade potreby na návrh riadiaceho orgánu letiska:

- zakázať dodávateľovi služieb pozemnej obsluhy alebo užívateľovi letiska, poskytovať služby pozemnej obsluhy alebo self-handlingu, ak dodávateľ alebo užívateľ neplní pravidlá, ktoré im boli stanovené na zabezpečenie správneho fungovania letiska;

Tieto pravidlá musia spĺňať nasledovné zásady:

- a) musia sa uplatňovať nediskriminačným spôsobom na rôznych dodávateľov služieb pozemnej obsluhy alebo užívateľov letiska;
 - b) musia sa vzťahovať k stanovenému cieľu;
 - c) nesmú v praxi obmedzovať prístup na trh alebo slobodu self-handlingu na úroveň nižšiu, než je stanovené v tejto smernici;
- žiadať najmä od dodávateľov služieb pozemnej obsluhy, aby sa podieľali spravodlivým s nediskriminačným spôsobom na plnení záväzkov služieb vo verejnom záujme uložených vnútroštátnymi právnymi predpismi, vrátane záväzkov súvisiacich so zabezpečením plynulej prevádzky.

*Článok 16***Prístup k zariadeniam**

1. Členské štáty prijímú potrebné opatrenia na to, aby zabezpečili, že dodávateľia služieb pozemnej obsluhy a užívateľia letiska, ktorý chcú využívať self-handling, mali prístup k zariadeniam letiska v rozsahu potrebnom na vykonávanie ich činností. Ak riadiaci orgán letiska alebo prípadne verejný orgán alebo iný riadiaci orgán stanoví podmienky týkajúce sa takého prístupu, tieto podmienky musia byť relevantné, objektívne, transparentné a nediskriminačné.

▼ B

2. Miesto vhodné pre pozemnú obsluhu na letisku musí byť rozdelené medzi rôznych dodávateľov pozemných služieb alebo self-handlingových užívateľov letiska vrátane nových vstupných miest v rozsahu, ktorý je potrebný na uplatňovanie ich práv a ktoré umožňujú účinnú a spravodlivú hospodársku súťaž na základe relevantných, objektívnych, transparentných a nediskriminačných pravidiel a kritérií.

3. Ak je prístup k zariadeniam podnetom k vyberaniu poplatkov, tieto sa stanovujú podľa relevantných, objektívnych, transparentných a nediskriminačných kritérií.

*Článok 17***Bezpečnosť a ochrana**

Ustanovenia tejto smernice v žiadnom prípade nemajú vplyv na práva a povinnosti členských štátov týkajúce sa zákonnosti a poriadku, bezpečnosti a ochrany na letiskách.

*Článok 18***Sociálna a environmentálna ochrana**

Bez toho, aby bolo dotknuté uplatňovanie tejto smernice a pri dodržiavaní ostatných opatrení práva spoločenstva, môžu členské štáty prijať potrebné opatrenia na zabezpečenie ochrany práv pracovníkov a ohľadne životného prostredia.

*Článok 19***Zhoda s vnútroštátnymi ustaveniami**

Od dodávateľa služieb pozemnej obsluhy na letisku členského štátu sa vyžaduje plnenie ustanovení vnútroštátneho práva na úrovni, ktoré sú porovnateľné s právom spoločenstva.

*Článok 20***Reciprocita**

1. Bez toho, aby boli dotknuté medzinárodné záväzky spoločenstva, kedykoľvek keď sa zistí, že vzhľadom na prístup k trhu pozemnej obsluhy alebo self-handlingu tretí štát:

- a) nezaobchádza de jure alebo de facto, s dodávateľmi služieb pozemnej obsluhy a so self-handlingovými užívateľmi letiska spôsobom, ktorý je porovnateľný so zaobchádzaním členského štátu s dodávateľmi služieb pozemnej obsluhy a so self-handlingovými užívateľmi letiska z tohto štátu; alebo
- b) nezaobchádza de jure alebo de facto, s dodávateľmi služieb pozemnej obsluhy a so self-handlingovými užívateľmi letiska z členského štátu podľa vnútroštátneho práva; alebo
- c) uprednostňuje dodávateľov služieb pozemnej obsluhy a self-handlingových užívateľov letiska z iných tretích štátov pred dodávateľmi služieb pozemnej obsluhy a self-handlingovými užívateľmi letiska z členského štátu, členský štát môže úplne alebo čiastočne pozastaviť uplatňovanie záväzkov vyplývajúcich z tejto smernice, ktoré sa týkajú dodávateľov služieb pozemnej obsluhy a self-handlingových užívateľov letiska z tretieho štátu v súlade s právom spoločenstva.

▼B

2. Príslušný členský štát informuje Komisiu o každom odňatí alebo pozastavení uplatňovania práv alebo záväzkov.

*Článok 21***Právo na odvolanie**

Členské štáty alebo v prípade potreby riadiace orgány letísk zabezpečia, aby každá strana s oprávneným záujmom mala právo odvolať sa voči rozhodnutiam alebo jednotlivým opatreniam prijatým podľa článkov 7 ods. 2 a 11 až 16.

Musí byť umožnené predložiť odvolanie vnútroštátnemu súdu alebo verejnému orgánu inému, než je príslušný riadiaci orgán letiska a v prípade potreby orgánu nezávislému od verejného orgánu, ktorý ho riadi.

*Článok 22***Informačná správa a revízia**

Členský štát oznámi Komisii informácie, ktoré potrebuje k vypracovaniu správy o uplatňovaní tejto smernice.

Správa, ku ktorej sa priložia všetky návrhy na revíziu smernice, sa vypracuje najneskôr do 31. decembra 2001.

*Článok 23***Vykonávanie**

1. Členské štáty najneskôr do jedného roka od dátumu uverejnenia tejto smernice v *Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev* prijmu zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné k prispôbeniu sa tejto smernici. Bezodkladne o tom informujú Komisiu.

Členské štáty uvedú priamo v prijatých ustanoveniach alebo pri ich úradnom uverejnení odkaz na túto smernicu. Podrobnosti o odkaze upravujú členské štáty.

2. Členské štáty oznámia Komisii znenie hlavných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré prijímajú v oblasti pôsobnosti tejto smernice.

*Článok 24***Nadobudnutie účinnosti**

Táto smernica nadobudne účinnosť v 20. deň po jej uverejnení v *Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev*.

▼B

Článok 25

Adresované

Táto smernica je adresovaná členským štátom.

▼ B*PRÍLOHA***ZOZNAM SLUŽIEB POZEMNEJ OBSLUHY**

1. Pozemná administratíva a dozor zahŕňa:
 - 1.1 zastupiteľské a styčné služby s miestnymi úradmi alebo akýmikoľvek inými subjektmi, platenie v mene užívateľov letiska a zabezpečenie kancelárskych priestorov pre ich zástupcov;
 - 1.2 kontrola nakládky, oznamovanie a telekomunikácie;
 - 1.3 obsluhu, skladovanie a správu nakladacích jednotiek;
 - 1.4 akékoľvek iné dozorné služby pred, počas a po lete a akékoľvek administratívne služby požadované užívateľom letiska.
2. Obsluha cestujúcich zahŕňa každý druh pomoci pri príchode, odchode, premiestňovaní alebo tranzite cestujúcich, vrátane kontroly leteniek a cestovných dokladov, registrácie batožiny a jej prepravy do miesta triedenia.
3. Obsluha batožiny zahŕňa manipuláciu s batožinou v mieste triedenia, jej triedenie, prípravu na odlet, nakladanie a vykladanie zo zariadenia určeného na jej premiestnenie z lietadla na miesto triedenia a naopak, ako aj prepravu batožiny z miesta triedenia na miesto je výdaja.
4. Obsluha nákladu a pošty zahŕňa:
 - 4.1 pri náklade: fyzickú manipuláciu s exportovaným, premiestňovaným a importovaným nákladom, manipuláciu so sprievodnými dokumentmi, colné postupy a uplatňovanie všetkých bezpečnostných postupov odsúhlasených medzi stranami alebo vyžadovaných okolnosťami;
 - 4.2 pri pošte: fyzickú manipuláciu s došlou alebo odosielanou poštou, manipuláciu s príslušnými dokumentmi a uplatňovanie každého bezpečnostného postupu odsúhlaseného medzi stranami alebo vyžadovaného okolnosťami.
5. Obsluha rampy zahŕňa:
 - 5.1 posunovanie lietadla na zemi pri príchode a odchode (*);
 - 5.2 pomoc pri dopĺňovaní lietadla a zabezpečenie vhodných zariadení (*);
 - 5.3 komunikáciu medzi lietadlom a dodávateľom doplnkových leteckých služieb (*);
 - 5.4 nakladanie a vykladanie lietadla vrátane zabezpečenia a prevádzky vhodných prostriedkov, ako aj prepravu posádky a cestujúcich medzi lietadlom a terminálom a prepravu batožiny medzi lietadlom a terminálom;
 - 5.5 zabezpečenie a prevádzku potrebných jednotiek pre naštartovanie motora;
 - 5.6 pohyb lietadla pri príchode a odchode, ako aj zabezpečenie a prevádzka vhodných zariadení;
 - 5.7 prepravu, nakladanie a vykladanie potravín a nápojov z lietadla.

(*) Za predpokladu, že tieto služby neposkytuje služba leteckej dopravy.

▼ B

6. Lietadlové služby zahŕňajú:
 - 6.1 vonkajšie a vnútorné čistenie lietadla a služby týkajúce sa vody a toaliet;
 - 6.2 chladenie a vykurovanie kabíny, odstraňovanie snehu a ľadu, rozmrazovanie lietadla;
 - 6.3 nové vybavenie kabíny vhodným kabínovým zariadením, skladovanie takého zariadenia.
7. Obsluha paliva a oleja zahŕňa:
 - 7.1 organizáciu a výkon činností doplňovania a vypúšťania paliva, vrátane skladovania paliva a kontroly kvality a kvantity dodávok paliva;
 - 7.2 doplňovanie oleja a iných tekutín.
8. Údržba lietadla zahŕňa:
 - 8.1 rutinné služby vykonávané pred letom;
 - 8.2 nerutinné služby požadované užívateľom letiska;
 - 8.3 zabezpečenie a správu náhradných dielov a potrebného vybavenia;
 - 8.4 žiadosť o vhodné parkovacie a/alebo hangárové miesto alebo ich rezervácia.
9. Letová prevádzka a administratíva posádky zahŕňa:
 - 9.1 prípravu letu na odletovom letisku alebo na ktoromkoľvek inom mieste;
 - 9.2 letovú pomoc vrátane nového odbavenia, ak je to potrebné;
 - 9.3 letové poštové činnosti;
 - 9.4 riadenie posádky.
10. Povrchová preprava zahŕňa:
 - 10.1 organizáciu a uskutočňovanie prepravy posádky, cestujúcich, batožiny, nákladu a pošty medzi rôznymi terminálmi tohto istého letiska, ale okrem rovnakej prepravy medzi lietadlom a ktorýmkoľvek bodom v obvode tohto istého letiska;
 - 10.2 akúkoľvek špeciálnu prepravu požadovanú užívateľom letiska.
11. Zásobovacie služby zahŕňajú:
 - 11.1 styk s dodávateľmi a riadenie administratívy;
 - 11.2 skladovanie potravín, nápojov a zariadenia potrebného na ich prípravu;
 - 11.3 čistenie tohto zariadenia;
 - 11.4 prípravu a doručenie vybavenia ako aj dodávky potravín a nápojov.